

Δεύτερος ελληνικός αποικισμός

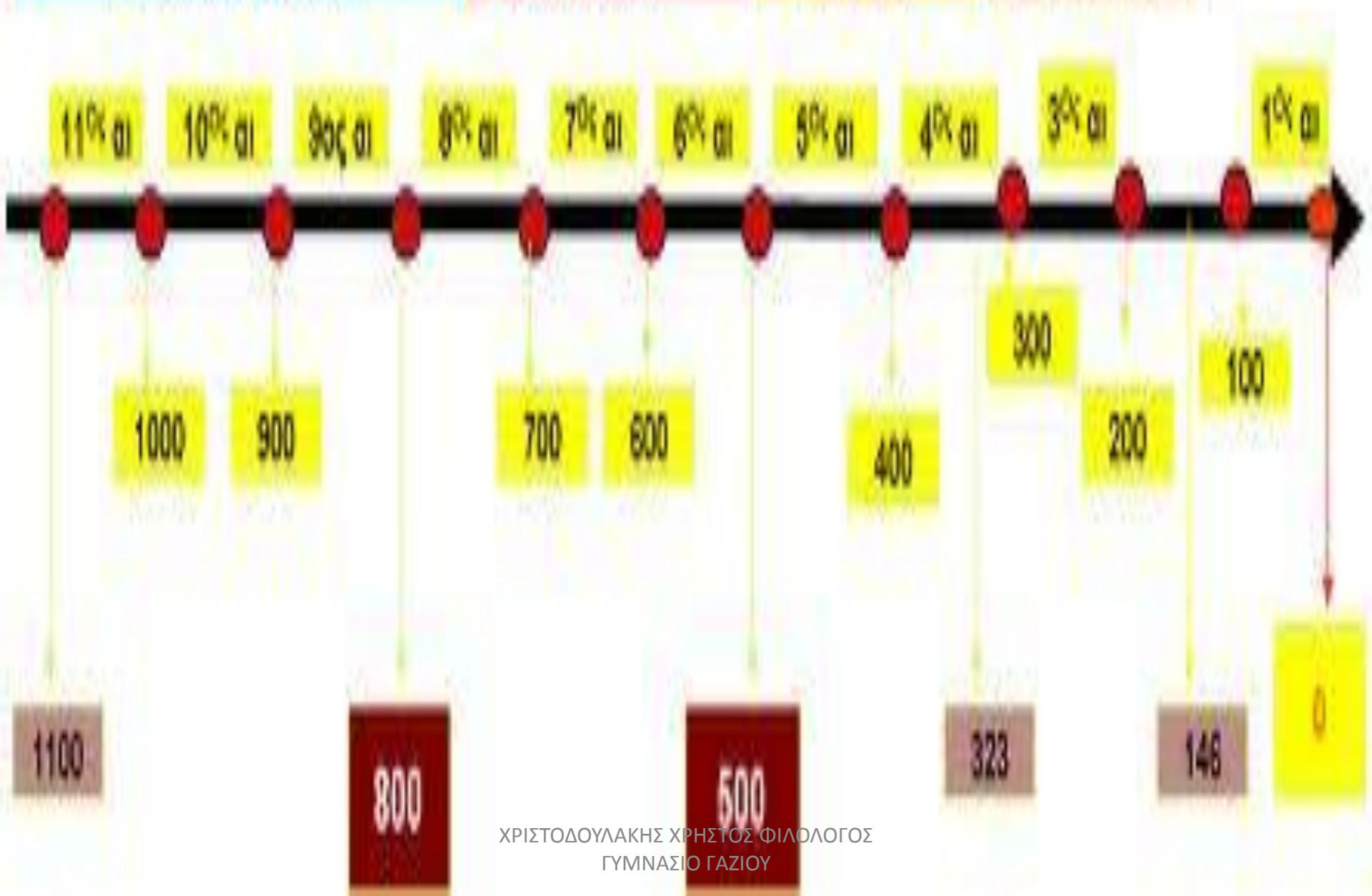

Γεωμετρικά χρόνια

Αρχαϊκά

Κλασσικά

Ελληνιστικά

ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (800 – 479 π.Χ.)

Αρχίζουν να συντελούνται σημαντικότερες εξελίξεις:

- στην οικονομία,
- την κοινωνικο-πολιτική οργάνωση,
- τον πολιτισμό, τις Τέχνες και τα Γράμματα

που θα κορυφωθούν στα κλασικά χρόνια.

Μπαίνουν τα θεμέλια της μεγάλης πνευματικής – πολιτιστικής άνθησης της Κλασικής εποχής (5^{ος} – 4^{ος} αι. π.Χ.)

4. ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΙΑ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

1. ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΠΟΛΗΣ – ΚΡΑΤΟΥΣ:
ΝΕΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΕΥΗΜΕΡΙΑ

2. Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΠΛΕΟΝ ΕΝΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ / ΣΤΑ ΚΟΙΝΑ

3. Β' ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΔΡΥΟΥΝ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

6. Η ΠΟΙΗΣΗ ΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΜΝΗΣΗ ΤΟΥ ΗΡΩΙΚΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΑΓΩΝΙΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ)

5. Η ΤΕΧΝΗ ΑΝΑΖΗΤΑΕΙ ΝΕΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ (ΠΙΣΤΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ – ΜΕΓΑΛΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ – ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ & ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΩΝ)

7. ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ (490 – 479 π.Χ.) ΕΝΩΜΕΝΟΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΕΡΣΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ

Α. ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΥ

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ:

- Η επιθυμία απόκτησης καλλιεργήσιμης γης (αύξηση πληθυσμού)
- Η ανάγκη προμήθειας σιδηρομεταλλεύματος (αναζήτηση πρώτων υλών και εμπορικών βάσεων)

2. ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ:

- Οι πολιτικοί ανταγωνισμοί, αντιπαράθεσεις – έριδες – εμφύλιοι.
- Η επικράτηση πολιτικών αντιπάλων – πολιτικές διώξεις – αντίποινα (κατά την πολιτική αναστάτωση που επικράτησε όταν συνέβαινε η μεταβολή των πολιτευμάτων).

ο ΟΙ ΑΠΟΙΚΟΙ ΗΤΑΝ:

- ΦΤΩΧΟΙ ΚΑΙ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
- ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ

Β. Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΩΝ, Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ

1. Πάντοτε προμελετημένη η μετανάστευση (αποικισμός) (προεπιλεγμένος ο τόπος – οργανωμένη η αναχώρηση).
2. Κριτήρια επιλογής: α. παραθαλάσσιος τόπος, β. με εύφορο έδαφος και γ. με πλούσιο υπέδαφος.
3. Η αποικία συνήθως διέθετε πλούσια ενδοχώρα και απάνεμο λιμάνι.
4. Προτιμούσαν περιοχές με φυσική οχύρωση (χερσόνησοι – παραθαλάσσιες περιοχές που περιβάλλονταν από βουνά → αντιμετώπιση πιθανής έχθρας ντόπιων).
5. Ο αρχηγός της αποστολής (οικιστής) ήταν άτομο χαρισματικό και κοινής αποδοχής.
6. Η αναχώρηση συνοδευόταν από ειδική ιεροτελεστία, στην οποία συμμετείχαν όλοι οι κάτοικοι της χώρας των μεταναστών (μητρόπολη) [βλ. θυσίες και παραλαβή ιερού πυρός από τον ιερό βωμό της μητρόπολης].
7. Οι σχέσεις αποίκων – ιθαγενών ήταν:
  - σε γενικές γραμμές ειρηνικές.
  - αρκετές φορές πολέμησαν για να κρατήσουν τα εδάφη τους.

Α. ΑΠΟΙΚΙΑΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Β' ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ (8^{ος} – 5^{ος} αι. π.Χ.)

ΑΠΟΙΚΙΑ (ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ) = ΟΙΚΙΣΜΟΣ Ή ΠΟΛΗ Ή ΚΡΑΤΟΣ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ Ή ΕΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΟΥΝ ΣΕ ΜΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΗ Ή ΑΚΑΤΟΙΚΗΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥΣ.

Γ. ΣΧΕΣΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ – ΑΠΟΙΚΙΑΣ (Μητρόπολη: μητέρα πόλη – τόπος προέλευσης των μεταναστών)

- Η νέα πόλη ήταν αυτόνομη (είχε δική της οργάνωση και νέους θεσμούς).
- Σταδιακά γινόταν ανεξάρτητη (είχε τη δυνατότητα να αναπτύσσει συμμαχίες ή οικονομικές σχέσεις με άλλες πόλεις).

ΟΜΩΣ:

- Οι δεσμοί με τη Μητρόπολη παρέμεναν πάντα στενοί.
- Η σύγκρουση ανάμεσά τους ήταν αδιανόητη και αξιολογική.

(βλ. Κερκυραϊκά: 435 – 433 π.Χ.: σύγκρουση Κορίνθου (μητρόπολης) – Κέρκυρας (αποικίας), την οποία περιγράφει ο Θουκυδίδης ως τη χειρότερη μορφή εμφύλιας διένεξης.

Δ. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

- ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ – ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ [Ν. Ιταλία, Σικελία, Ν. Γαλλία, Ν. Ισπανία, Αίγυπτος, Κυρήνη]

- ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ:

στη Ν. Ιταλία [Κάτω Ιταλία] – Σικελία ↓

Μεγάλη Ελλάδα

ονομάστηκε έτσι εξαιτίας του πλήθους των ελληνικών αποικιών (~30).

Ε. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΥ (για μητροπόλεις και αποικίες)

1. Ανακούφιση μητροπόλεων από οικονομικά – κοινωνικά προβλήματα.
2. Βελτίωση βιοτικού επιπέδου μεταναστών. Νιώθουν ασφαλείς και ευημερούν.
3. Ανάπτυξη εμπορίου – βιοτεχνίας – ναυτιλίας. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε πολύ η χρήση του νομίσματος.
4. Εμφάνιση νέων κοινωνικών δυνάμεων (έμποροι – βιοτέχνες – πλοιοκτήτες = οι ολίγοι του πλούτου).
5. Το πολίτευμα λιγότερο συγκεντρωτικό & καταπιεστικό: σταδιακά αυξάνει η συμμετοχή του λαού στην άσκηση της εξουσίας.
6. Παντού υπάρχει αρκετό μέταλλευμα [σίδηρος, μπρούτζος, ασήμι, χρυσός] για εργαλεία, όπλα, σκεύη, καλλιτεχνήματα και νομίσματα. Εμφάνιση νέων επαγγελματιών σχετικών με την επεξεργασία των μετάλλων (σιδηρουργοί, νομισματοκόποι – χαράκτες...)
7. Ανάπτυξη αγγειοπλαστικής – διακόσμησης αγγείων (αγγειογραφίας) – ανάδειξη καλλιτεχνών.
8. Η αύξηση της κατανάλωσης αγαθών και των εμπορικών συναλλαγών (εισαγωγές και εξαγωγές) οδήγησε στη δημιουργία εμπορικών κέντρων – αγορών (κατάστημα και αποθήκες πώλησης εμπορευμάτων: λιανικό και χονδρικό εμπόριο). → Το εμπόριο δε διεξάγεται πια μόνο από περιπλανώμενους εμπόρους (οι εν πορείαπραματευτάδες) αλλά και από καπήλους (μικρεμπόρους – λιανοπωλητές).
9. Η άνθηση της οικονομίας και οι πολιτικές αλλαγές αλλάζουν και τον τρόπο ζωής: περισσότερη ευημερία – αισιοδοξία – διάθεση για δημιουργία & πρόοδο.
10. Σημειώνεται πρόοδος του πνευματικού πολιτισμού. Διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες των μεταναστών μέσα από την επαφή τους με άλλους πολιτισμούς.

**ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΠΟΛΕΙΣ-ΚΡΑΤΗ
ΑΡΧΑΪΚΗ-ΚΛΑΣΙΚΗ
ΕΠΟΧΗ (8^{ος} – 4^{ος} αι. π. Χ.)**

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ
Κνωσός
Γρότις

▲ Μαντεία

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ-ΚΡΑΤΩΝ

Ελληνικές πόλεις-κράτη 1100-500

- ελληνική εγκατάσταση, 6ος αιώνας
- σημαντική πόλη-κράτος, 6ος αιώνας
- περσικές κατακτήσεις μέχρι το 500
- περσική επέκταση στο Αιγαίο μέχρι το 515
- σπαρτιατική επέκταση, 500
- σύμμαχοι της Σπάρτης, 500
- μακεδονική επικράτεια, 500

Οι Σκοτεινοί Αιώνες κράτησαν πάνω από δύο χίλια χρόνια και ήταν περίοδος κατά την οποία η οργανωμένη κοινωνία κατέρρευσε και η χώρα κερματίστηκε σε ψηφιδωτό μικρών κρατιδίων. Η κατάσταση αυτή οδήγησε σε μια κατάσταση με την επικράτειά τους, τις κυβερνήσεις ένας «βάρβαρος» Δωριεύς βασιλιάς. Ήταν εποχή ακατάπαυστων πολέμων και πειρατικών επιδρομών, όπου ανταγωνιστικοί πολέμαρχοι προσπαθούσαν να προστατεύσουν την επικράτεια και το λαό τους, αλλά και να κτείνουν τη δύναμή τους εφοπλιζόμενοι με την αριστοκρατία των γειτόνων τους.

Σιγά σιγά αναφάνηκε κάποια σταθερότητα, καθώς οι πιο επιτυχημένοι πολέμαρχοι (ή βασιλείς) κατάφεραν να κυριεύσουν περισσότερα εδάφη και να κυβερνήσουν με περισσότερη αποτελεσματικότητα.

ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ

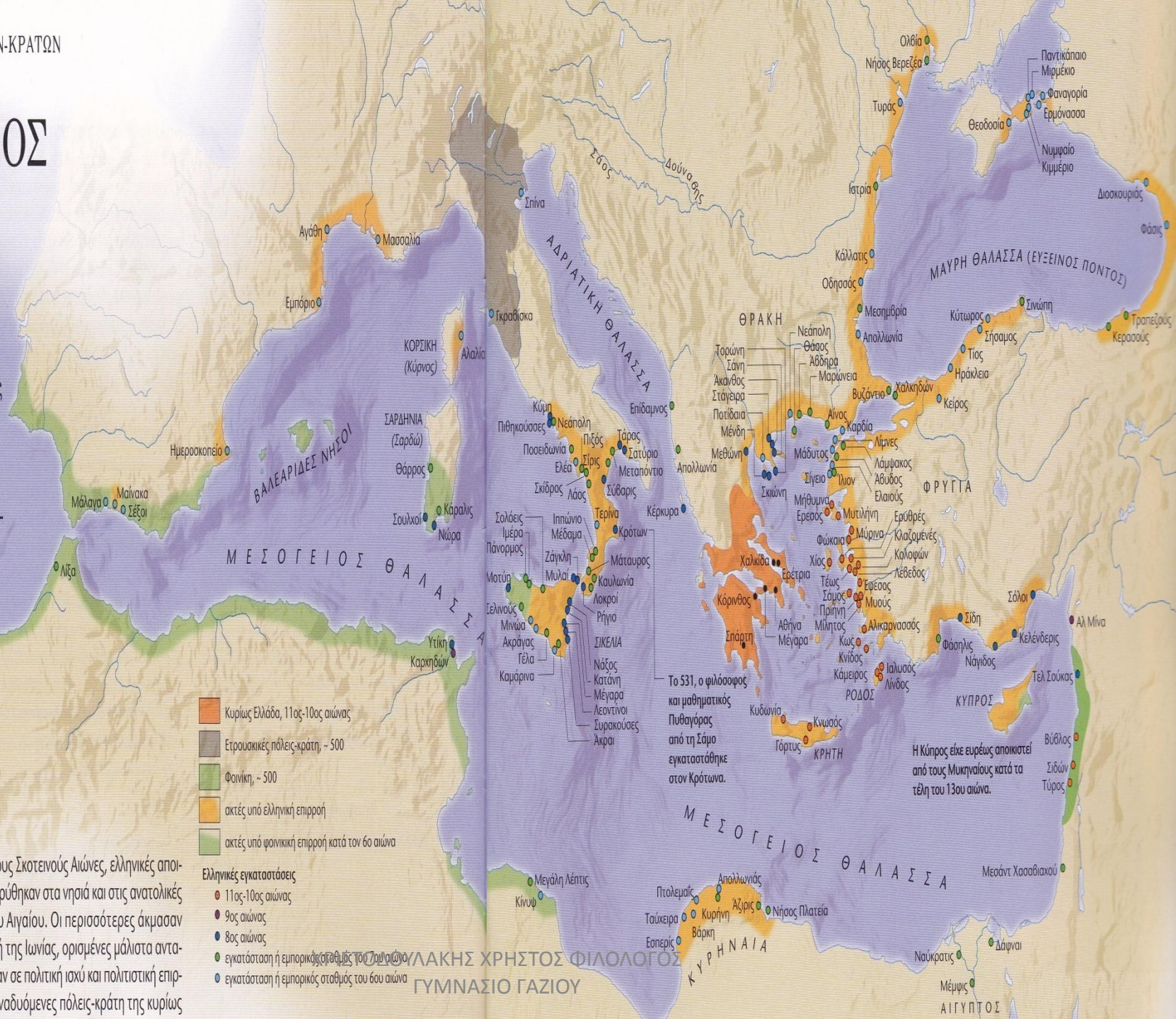
Καθώς το εμπόριο ανθούσε κατά τον 8ο αιώνα, ελληνικές κοινότητες εγκαταστάθηκαν πέρα από τη θάλασσα, δημιουργώντας εμπορικούς θυλάκους και αποικίες. Ενώ πολλές διατήρησαν δεσμούς με τη μητρόπολή τους, τη μητέρα-πόλη, άλλες άκμασαν ως αυτόνομες πόλεις-κράτη.

Κατά τους Σκοτεινούς Αιώνες, ελληνικές αποικίες ιδρύθηκαν στα νησιά και στις ανατολικές ακτές του Αιγαίου. Οι περισσότερες άκμασαν στην ακτή της Ιωνίας, ορισμένες μάλιστα ανταγωνίζονταν σε πολιτική ισχύ και πολιτιστική επιρροή τις αναδυόμενες πόλεις-κράτη της κυρίως

- Κυρίως Ελλάδα, 11ος-10ος αιώνας
- Ετρουσκικές πόλεις-κράτη, ~ 500
- Φοινίκη, ~ 500
- ακτές υπό ελληνική επιρροή
- ακτές υπό φοινικική επιρροή κατά τον 6ο αιώνα

Ελληνικές εγκαταστάσεις

- 11ος-10ος αιώνας
- 9ος αιώνας
- 8ος αιώνας
- εγκατάσταση ή εμπορικός σταθμός του 7ου αιώνα
- εγκατάσταση ή εμπορικός σταθμός του 6ου αιώνα

Το 531, ο φιλόσοφος και μαθηματικός Πυθαγόρας από τη Σάμο εγκαταστάθηκε στον Κρότωνα.

Η Κύπρος είχε ευρέως αποικιστεί από τους Μικηναίους κατά τα τέλη του 13ου αιώνα.

Το 531, ο φιλόσοφος και μαθηματικός Πυθαγόρας από τη Σάμο εγκαταστάθηκε στον Κρότωνα.

Η Κύπρος είχε ευρέως αποικιστεί από τους Μυκηναίους κατά τα τέλη του 13ου αιώνα.

ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ

ΜΑΣΣΑΛΙΑ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΠΟΙΚΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΤΟΠΙΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

Ελληνικά αντικείμενα που βρέθηκαν στα ενδότερα των Λεοντίων, σε χώρους όπου ζούσαν ιθαγενείς, καθώς και ελληνικοί τάφοι που ανακαλύφθηκαν στις νεκροπόλεις μαρτυρούν αφενός τη γρήγορη και αρμονική συνύπαρξη Ελλήνων και Σικελών και αφετέρου τον πραγματικό εξελληνισμό των αυτοχθόνων. Σε παρόμοια συμπεράσματα οδηγούν και οι έρευνες στην περιοχή της Κατάνης: επιβίωση των ιθαγενών, αλλά συνάμα πρώιμος εξελληνισμός τους και ειρηνική συμβίωση με τους αποίκους. Αντίθετα, οι ανασκαφές στα περίχωρα της Γέλας και των Συρακουσών αποκάλυψαν εντελώς άλλα πράγματα: εξαφάνιση των εγχώριων οικισμών και αντικατάστασή τους από ελληνικά στρατιωτικά κτίσματα, δηλαδή φρούρια, πράγμα που αποδεικνύει εχθρικές σχέσεις και αντίσταση στον εξελληνισμό. Σε άλλες περιοχές, και ιδιαίτερα στα δυτικά του νησιού, τα ελληνικά αντικείμενα μαρτυρούν μάλλον την ύπαρξη εμπορικών σχέσεων παρά τον εξελληνισμό των ιθαγενών.

C. Mossé, Η Αρχαϊκή Ελλάδα, Μ.Ι.Ε.Τ., μετ. Στρ. Πασχάλη, Αθήνα 2001, σ. 131

Γιατί έχουν ονομάσει την αρχαιολογία βοηθητική επιστήμη της ιστορίας;

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΣΙΩΠΗΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Οι Καρχηδόνιοι λένε ακόμη και το εξής· ότι υπάρχει χώρα της Λιβύης και άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτήν έξω από τις Ηράκλειες στήλες. Λένε ακόμη ότι, όταν φθάνουν στη χώρα των ανθρώπων αυτών, βγάζουν έξω τα προϊόντα τους, τα βάζουν στη σειρά στην παραλία και μπαίνουν πάλι στα πλοία και κάνουν καπνό. Οι ιθαγενείς, όταν δουν τον καπνό, κατεβαίνουν στην παραλία, αφήνουν ποσότητα χρυσού, ανάλογης αξίας προς τα εμπορεύματα, και γυρίζουν πίσω. Οι Καρχηδόνιοι σπεύδουν στην ξηρά και εξετάζουν τον χρυσό. Αν καταλάβουν ότι ο χρυσός ισοφαρίζει την αξία του εμπορεύματος, τον παίρνουν και φεύγουν· αν όχι, μπαίνουν πάλι στα καράβια και περιμένουν. Οι ιθαγενείς πλησιάζουν και προσθέτουν χρυσό παραπάνω, μέχρι να τους ικανοποιήσουν. Κανείς, όπως λένε οι Καρχηδόνιοι, δεν αδικεί.

Ηρόδοτος, Ιστορία, 4. 196

Τι ήταν το ανταλλακτικό εμπόριο και ποιες δυσκολίες παρουσίαζε;

ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Οι Λυδοί έχουν παραπλήσια έθιμα με τους Έλληνες. Πρώτοι αυτοί, όσο ξέρουμε από τους ανθρώπους, έκοψαν και έθεσαν σε κυκλοφορία νομίσματα σε χρυσό και ασήμι, κι αυτοί πάλι πρώτοι έγιναν μεταπράτες.

Ηροδότου, Ιστορία, 1. 94

(μετ. Δ. Μαρωνίτη)

Σε τι διευκόλυne τις εμπορικές συναλλαγές η χρήση του νομίσματος;

Ιστιοφόρο εμπορικό πλοίο από κύλικα του 6ου π.Χ. αιώνα

(Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο). Τα πλοία αυτής της κατηγορίας είχαν γερή κατασκευή και μπορούσαν να διαπλεύσουν ανοιχτές θάλασσες.

Κρατήρας του 6ου αιώνα π.Χ. από τη Χαλκίδα, πάνω στον οποίο εικονίζονται η Ελένη με τον Πάρι και η Ανδρομάχη με τον Έκτορα (Martin von Wagner Museum, Βύρτσμπουργκ). Η Χαλκίδα διακρίθηκε για την αποικιστική της πολιτική. Σημαντικές αποικίες των Χαλκιδέων υπήρχαν στη Χαλκιδική και στη Δύση.

Το ζύγισμα των προϊόντων, βασική προϋπόθεση του εμπορίου.
Εικόνα από αγγείο του 6ου αιώνα π.Χ. (Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο).

© The Trustees of the British Museum - all rights reserved

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

Η εποχή της ελληνικής τυραννίας, 7ος έως 5ος αιώνας, και η ανάπτυξη του νομίσματος από το 600 έως το 150. Σημειώνονται οι δυναστείες τυράννων στα μέρη όπου άνθησαν.

ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ

Κάτω: Η πίσω όψη ενός ασπμένιου δεκάδραχμου, που κόπηκε το 411 στον Ακράγαντα, απεικονίζει τον θεό Ήλιο πάνω στο άρμα του. Πρόκειται πιθανώς για νόμισμα αναμνηστικό κάποιας νίκης στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Το ασπμένο αυτό δεκάδραχμο από τις Συρακούσες φέρει το όνομα αυτού που το φιλοτέχνησε, Κίμων. Κόπηκε περί το 413. Η εμπρόσθια όψη του νομίσματος απεικονίζει άνδρα να οδηγεί τέθριππο άρμα και να στεφανώνεται από τη Νίκη, πιθανώς για να εορτασθεί η νίκη των Συρακουσίων επί των Αθηναίων κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Η οπίσθια όψη, χαρακτηριστική για τα νομίσματα των Συρακουσών, απεικονίζει τη νύμφη Αρέθουσα, τριγυρισμένη από δελφίνα, ένα σύμβολο της πόλης.

Εμμενίδες, 483-461 (οι Καρχηδόνιοι νικήθηκαν το 480)
 Αναξίλαος, 494-476
 Λιπάρα
 Σεγέστη
 Αλικούαι
 Σελινούς
 Σικελία
 Κατάνη
 Ακράγας
 Εμμενίδες, 488-472
 Κελάρος, 505-491
 Δενομενίδες, 491-478
 Καμάρινα
 Ιπποκράτης, 498-495
 επαναορίστηκε ως Αίγινα από τον Ιέρωνα, 475
 Συρακούσες Δενομενίδες, 485-465

Δεξιά: Ανάμεσα στα πρώτα νομισματοκοπεία που λειτουργήσαν στην Ελλάδα ήταν της Αίγινας. Αυτό το νόμισμα, του 560 περίπου, είχε θαλασσογή κελεύνα στην εμπρόσθια όψη (σύμβολο συνδεδεμένο με τη λατρεία της Ήρας).

Αριστερά: Ασπμένο τετράδραχμο της Ερέτριας, - 525. Η Ερέτρια ήταν από τα πρώτα μέρη της Ελλάδας που έκοψαν νομίσματα σε άργυρο και όχι σε ήλεκτρο, κράμα χρυσού και αργύρου. Στην πίσω όψη του απεικονίζεται ένα κταπόδι.

■ Ελληνικά εδάφη και αποικίες, 7ος έως 5ος αιώνας
 □ τυραννίες, 7ος έως 5ος αιώνας
 ● βασικά νομισματοκοπεία, 600-150

Χρυσός στατήρας του βασιλιά Φίλιππου Β' της Μακεδονίας, 359-336. Το άρμα υπενθυμίζει νίκη στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Τα νομίσματα εμφανίστηκαν πρώτα στη Μικρά Ασία κατά τον 7ο αιώνα. Οι Πέρσες υιοθέτησαν το νόμισμα από τους Λυδούς, αφού τους νίκησαν το 547. Τα παλιότερα νομίσματα αντικαταστάθηκαν με τον χρυσό δαρεϊκό, που πήρε το όνομά του από τον βασιλιά Δαρείο Α'. Ένας τοξότης εμφανιζόταν στην εμπρόσθια όψη. Κατά τον 6ο αιώνα, η κοπή νομισμάτων εξαπλώθηκε σε όλη την Ελλάδα. Κάθε μεγάλη πόλη-κράτος είχε το νομισματοκοπείο της, αφού το νόμισμα ήταν περιήφανη ένδειξη ανεξαρτησίας.

ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Επίδαμνος

Τάρος

Σύδαρις
 Θούριοι

Κέρκυρα

ΗΠΕΙΡΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Αμβρακία

ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ
 ΑΙΤΩΛΙΑ
 ΛΟΚΡΙΔΑ
 Δελφοί

ΦΩΚΙΔΑ
 ΒΟΙΩΤΙΑ
 Θήβα

Ορθαγορίδες, - 650-550
 Πλαταιές
 Μάγαρα

ΗΛΙΔΑ
 Ηλις
 ΑΡΚΑΔΙΑ
 Ηραία
 Αργος
 Φειδων, - 660
 Πύρρος, αρχές 6ου αιώνα
 Πύλος

ΣΠΑΡΤΗ
 Σπάρτη

ΕΥΒΟΙΑ
 Χαλκίδα
 Ερέτρια

Παλαιός
 Αθίνα
 Αττική
 Αθίνα Πειοστρατίδες, 560-510

Αίγινα
 Επίδαυρος
 Τέμενος
 Κυψελίδες, - 657-585 (παρέμεινε διπλή βασιλεία καθ' όλη την περίοδο)
 Αίγινα

Μήλος

ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Βόρειες Σποράδες

Μήθυμνα

Λέσβος

Μυτιλήνη

Μυρούλος (Μελαγχρος), 612-608

Χίος

Θεαγένης, - 630

Πέργαμος

Μύρινα

Φώκαια

Σάρδεις

Εφέσος Πίνδος Μέλας, - 580

Σάμος

Σάμος Πολυκράτης, 530-522

Πριήνη

Μίλητος Θρασύβουλος, - 610

Μύκονος

Δήλος

Πάρος

Νάξος

Νάξος Λυδάμης, μέχρι 525

Κως

ΙΩΝΙΑ

Αλικαρνασσός

Ρόδος

Αυτό ο ασπένιος στατήρας με κεφαλή του Ηρακλή είχε κοπεί στην Κύπρο, αλλά τον χρησιμοποιούσε ο Ευαγόρας της Σαλαμίνας (411-374).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΑΟΣ

